

Nr 205.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1918 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
lönereglering för lärare vid småskoleseminarier m. m.
jämte i ämnet väckt motion.*

(2:a avd.)

I den till riksdagen avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1919 har Kungl. Maj:t i punkt 169 av åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående avlöningsbidrag till lärare vid småskoleseminarier, beräkna en ökning av det i riksstaten under åttonde huvudtiteln på ordinarie stat för ändamålet uppförda anslaget med 62,000 kronor till 110,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 22 mars 1918 till riksdagen avlåten proposition, nr 350, vilken överlämnats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* bestämma, att avlöningen för lärare och lärarinnor vid av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättade seminarier för bildande av lärare och lärarinnor vid småskola m. m. skall utgöra minst de av departementschefen i statsrådsprotokollet närmare angivna belopp;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka i överensstämmelse med den uppfattning, åt vilken departementschefen i statsrådsprotokollet uttalat sin anslutning, torde för sagda avlöningsförmåners åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omförmälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga;

dels för utgående av statsbidrag till lärare vid ifrågavarande seminarier fastställa de grunder, som av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagits;

dels förklara,

att lärare, som anstälts före den 1 januari 1919, skall, därest han icke ingår på den nya löneregleringen och därvid fastade villkor och bestämmelser, åtnjuta avlöning och pension eller ålderdomsunderstöd enligt nu gällande bestämmelser, samt

att, för det fall att lärare icke ingår på den nya lönestaten, statsbidraget till sådan lärares avlöning skall jämväl efter den 1 januari 1919 utgå enligt hittills gällande grunder;

dels ock, vid bifall till i statsrådsprotokollet framlagt förslag till avlöning för den vid ifrågavarande seminarier anställda lärarpersonal ävensom angivna grunder i fråga om statsbidrags utgående, höja det ordinarie förslagsanslaget till avlöningsbidrag till lärare vid småskoleseminarier från dess nuvarande belopp, 48,000 kronor, med 62,000 kronor till 110,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *O. Bergqvist* väckt motion, nr 184, däri hemställts, att riksdagen ville

dels anvisa på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag av 1,800 kronor att utgå såsom ortstillägg åt lärare vid landstingens småskoleseminarier i Västerbottens och Norrbottens län,

dels besluta, att ortstilläggen skola, under de villkor och bestämmelser Kungl. Maj:t äger utfärda, utgå med 200 kronor till lärare med folkskol-lärarekompetens och med 150 kronor till lärare med småskollärarekompetens.

Beträffande motiven till motionärens förslag tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets
yttrande.

Enligt nu gällande bestämmelser skall statsbidrag till avlöande av landstingsseminariernas lärare utgå enligt samma grunder som för lärare vid folk- och småskola. Det nu föreliggande förslaget ansluter sig också i tillämpliga delar till de förslag, som av Kungl. Maj:t i proposition nr 260 framlagts i avseende å lönereglering för lärarpersonalerna vid folk- och småskolor samt i fråga om grunder för statsbidrags utgående till sistnämnda lärare.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet framhåller emellertid departementschefen, att en dylik anordning tilläventyrs endast skulle komma att få en provisorisk karaktär; frågan om en omorganisation av dessa seminarier och en särskild löneroglering för dessa lärare vore nämligen förestående, men tillsvidare och, intill dess detta spörsmål bleve avgjort, borde i allt fall den nuvarande likställigheten med folk- och småskolans lärarpersonal böra äga bestånd.

Utskottet delar också denna uppfattning. I anledning av Kungl. Maj:t:s oförmälda proposition nr 260 har utskottet avgivit utlåtande innefattande, bland annat, förslag till löneroglering för folk- och småskolans lärare samt till grunder för statsbidrags utgående till dessa lärare.

Utskottet har därvid i allt väsentligt anslutit sig till de av Kungl. Maj:t i berörda hänseenden framlagda förslag och endast ansett sig böra göra vissa smärre förtydligande tillägg och modifikationer till förslagen ävensom vissa erinringar i anledning av vad departementschefen i en och annan punkt anfört. Vad utskottet sålunda i avseende å folk- och småskolans lärare uttalat och föreslagit, torde i tillämpliga delar äga giltighet jämval beträffande lärarpersonalen vid landstingsseminarierna. Härav följer, att utskottet icke ansett sig kunna biträda herr Bergqvists ovanberörda motion angående beredande av ortstillägg åt lärare vid ifrågavarande seminarier i Västerbottens och Norrbottens län.

Vad i övrigt det föreliggande förslaget beträffar, vill utskottet erinra, hurusom de föreslagna villkoren för statsbidrags utgående (avd. II under grunder för utgående av statsbidrag) äro desamma, som nu gälla. Utskottet har särskilt uppmärksammat den bland dessa villkor upptagna bestämmelsen, att lärarna och lärarinnorna skola tjänstgöra vid seminariet eller dess övningsskola minst $34\frac{1}{2}$ veckor årligen och minst 20 timmar i veckan, och därvid funnit, att, därest likställighet med folk- och småskolans lärarkår bör i möjligaste mån uppehållas, även tjänstgöringstiden bör bestämmas till enahanda omfattning för landstingsseminariernas lärare som för lärarpersonalen vid folk- och småskolor. I avseende å den sistnämnda har Kungl. Maj:t föreslagit och utskottet tillstyrkt den bestämmelsen, att som villkor för statsbidrags erhållande skall gälla, att undervisningen vid skolan fortgår minst åtta månader om året, därest icke Kungl. Maj:t genom särskilt beslut medgivit inskränkning i den sålunda stadgade undervisningstiden. Motsvarande bestämmelse anser utskottet böra införas såsom villkor för statsbidrags utgående till landstingsseminarernas lärare.

Mot de av departementschefen gjorda kostnadsberäkningarna har utskottet intet att erinra. Det ordinarie förslagsanslaget till avlöningsbidrag

till lärare vid småskoleseminarier skulle alltså höjas från sitt nuvarande belopp, 48,000 kronor, med 62,000 kronor till 110,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt med avslag å herr Bergqvists ovanberörda motion,

a) bestämma, att avlöningen för lärare och lärarinnor vid av landsting eller stad, som ej i landsting deltaga, inrättade seminarier för bildande av lärare och lärarinnor vid småskola m. m. skall utgöra minst följande belopp:

för lärare, som ej är vikarie, därest läraren avlagt folkskollärarexamen: förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 2,100 kronor för manlig och 1,900 kronor för kvinnlig lärare, vartill kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor för manlig och 200 kronor för kvinnlig lärare,

för vikarie för lärare med folkskollärarkompetens: förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,700 kronor för manlig och 1,500 kronor för kvinnlig lärare,

för lärare, som ej är vikarie, därest läraren avlagt småskollärarexamen: förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,200 kronor, vartill kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 150 kronor,

för vikarie för lärare med småskollärarkompetens: förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,000 kronor;

b) medgiva, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka i överensstämmelse med den uppfattning, åt vilken departementschefen i statsrådsprotokollet uttalat sin anslutning, torde för sagda avlöningsförmånens åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omförmälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga;

c) godkänna följande grunder i fråga om utgående av statsbidrag till lärare vid ifrågavarande seminarier:

I.

Till bestridande av kostnaderna för den vid omförmälda seminarier anställda lärarpersonalens avlöning skall vederbörande landsting eller stad av statsmedel erhålla bidrag, bestämt i förhållande till den lagstadgade kontanta avlöningen på sätt i det följande sägs.

1. Statsbidraget utgår för år med ett belopp motsvarande

A) för lärare, som ej är vikarie:

a) beträffande lärare, vilken avlagt folkskolläraryxamen, nio tiondedelar av grundlönen för kvinnlig lärare samt, om läraren är man, därutöver hela skillnaden mellan grundlönen för manlig och för kvinnlig lärare;

b) beträffande lärare, vilken avlagt småskolläraryxamen, nio tiondedelar av grundlönen; samt

c) det eller de ålderstillägg, till vilka läraren må vara berättigad;

skolande dock härvid iakttagas,

att, om läraren erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att, med iakttagande av vad här nedan i mom. 2 sägs, bestämman, om och i vad mån bidrag av statsmedel skall utgå till lärarens avlöning;

att, om läraren erhållit tjänstledighet av annan anledning än på grund av styrkt sjukdom eller för att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, statsbidrag till hans avlöning ej skall utgå med mindre, därest ledigheten överskrider viss av Kungl. Maj:t bestämd maximitid, skolöverstyrelsen vitsordat, att sådant må utan hinder av nämnda omständighet äga rum; samt

att, om läraren uppnått den för erhållande av hel pension eller helt ålderdomsunderstöd städgade levnadsåldern, statsbidrag till hans avlönande icke skall utgå med mindre skolöverstyrelsen vitsordat, att sådant må utan hinder av nämnda omständighet äga rum;

B) för vikarie för lärare:

a) om tjänsten är ledig eller om innehavaren av tjänsten åtnjuter tjänstledighet utan att statsbidrag utgår till hans avlöning: beträffande vikarie för lärare med folkskollärarkompetens nio tiondedelar av arvodet för kvinnlig vikarie å tjänsten samt, om vikarien är man, därutöver hela skillnaden mellan arvodet för manlig och för kvinnlig vikarie å tjänsten; beträffande vikarie för lärare med småskollärarkompetens nio tiondedelar av arvodet för vikarie å tjänsten;

b) om innehavaren av tjänsten erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer: så stor del av vikariatsarvodet, som Kungl. Maj:t, med iakttagande av vad här nedan i mom. 2 sägs, för det särskilda fallet bestämt skola av statsmedel utgå; samt

c) om innehavaren av tjänsten eller, därest tjänsten är ledig, den, som under ledigheten uppehåller densamma, erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien;

skolande statsbidrag till vikariens avlönande utgå för det fall, att till vikarie antagits redan pensionerad lärare, endast för så vitt skolöverstyrelsen vitsordar vikariens lämplighet, samt för det fall, att vikarien icke avlagt för behörighet till tjänsten föreskriven examen, endast för så vitt skolöverstyrelsen vitsordar, att vikarie, som avlagt sådan examen, icke kunnat erhållas samt att vikarien befunnits duglig.

2. Vid bestämmandet av statsbidrag dels till avlöning åt sådan lärare, som erhållit tjänstledighet för

att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, dels till arvode åt den för honom förordnade vikarie skall hänsyn tagas därtill, att ingen ändring må komma att ske i fråga om det kontanta belopp, som det eljest åligger vederbörande landsting eller stad att tillskjuta till avlöningen åt den lärare, som erhållit nämnda tjänstledighet.

II.

Som villkor för erhållande av statsbidrag enligt ovan angivna grunder skall gälla,

1) att seminariet är ordnat i överensstämmelse med gällande föreskrifter angående prövning vid under offentlig kontroll stående seminarium för anställning som lärare vid småskola och mindre folkskola eller som biträdande lärare vid folkskola;

2) att seminariet är ställt under en särskild av vederbörande landsting eller stad utsedd, av minst tre personer bestående styrelse, vilken äger att antaga och avskeda seminariets lärare och lärarinnor;

3) att lärarna och lärarinnorna hava samma behörighet, som, därest skoldistrikt skall äga rätt till statsbidrag till lärares och lärarinnors avlöning, fordras för anställning vid folkskola eller småskola;

4) att avlöningsförmånerna för seminariets lärare och lärarinnor, såväl beträffande den kontanta avlöningen som ock beträffande naturaförmånerna, motsvara minst vad i sådant avseende är stadgat för lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor;

5) att undervisningen vid seminariet fortgår minst åtta månader om året, därest icke Kungl. Maj:t genom särskilt beslut medgivit inskränkning i den sålunda stadgade undervisningstiden; samt

6) att lärarna liksom lärarinnorna äro anställda med ömsesidig rätt till uppsägning på viss tid.

III.

I fråga om tillämpningen av de under I—II angivna grunder må det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som i detta avseende kunna befinnas erforderliga.

d) förklara, att lärare, som anstälts före den 1 januari 1919, skall, därest han icke ingår på den nya löneregleringen och därvid fästade villkor och bestämmelser, åtnjuta avlöning och pension eller ålderdomsunderstöd enligt nu gällande bestämmelser, samt att, för det fall att lärare icke ingår på den nya lönestaten, statsbidraget till sådan lärares avlöning skall jämväl efter den 1 januari 1919 utgå enligt hittills gällande grunder;

e) vid bifall till under a) framlagt förslag till avlöning för den vid ifrågavarande seminarier anställda lärarpersonal ävensom under c) angivna grunder i fråga om statsbidrags utgående, höja det ordinarie förslagsanslaget till avlöningsbidrag till lärare vid småskoleseminarier från dess nuvarande belopp, 48,000 kronor, med 62,000 kronor till 110,000 kronor.

Stockholm den 7 juni 1918.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
 från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzélius*, *O. M. Strömberg*, *G. M. H. Ekelund*, *J. Nilsson*, *H. F. Lamm*, *O. Bergqvist*, *C. G. Ekman*, *H. G. W. Wrangel*, *J. L. Widell*, *A. Pers*, greve *N. F. Posse* och *C. I. Asplund* samt
 från andra kammaren: herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *H. Andersson* i Skivarp, *J. Olofsson* i Digernäs, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Anderson* i Rästock, *C. Persson* i Stallerhult, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén*, *G. Odqvist*, *J. A. Ingvarson*, *C. R. Jansson* i Falun och *W. Bäckström*.

Reservationer:

av herrar *O. Bergqvist* och *W. Bäckström*, vilka yrkat bifall till herr Bergqvists motion nr 184 angående ortstillägg åt lärare vid landstingens småskoleseminarier i Västerbottens och Norrbottens län;

av herrar *A. Pers* och *Carl Persson* i Stallerhult.
